

Talrijk zijn de reacties geweest op enkele gevelversieringen, die in het vorige artikeltje werden genoemd. Speciaal de steen „Bloemfontein” in het huis Van Hogendorpstraat 10 te Utrecht, is voor ons geen raadsel meer. Velen, in de eerste plaats de tegenwoordige bewoner van het huis, de heer J. Küppers, deelden ons mee dat hier vroeger gewoond heeft de architect D. E. Wentink, die in Zuid-Afrika de Boerenoorlog had meegemaakt.

Mr. J. H. C. van den Berg was zo bereidwillig om ons een „geschreven portret” van de heer Wentink te verschaffen, waarin wij de man van Bloemfontein zien in zijn betekenis voor de woningbouw te Utrecht. Men treft dit artikel hierachter aan. We hebben er enkele noten aan toegevoegd, waarin uit de mededelingen van andere inzenders iets is overgenomen.

Ten aanzien van De Wijde Poort, Mariastraat, schreef de heer W. L. van Nieuwenhuysen te Zeist ons het volgende:

„U spreekt het vermoeden uit, dat niet dadelijk na de bouw in dit perceel een café gevestigd is geweest. Waarschijnlijk heeft men u hier verkeerd ingelicht. Reeds in mijn prille jeugd was daar, naar ik mij stellig meen te herinneren, een oud kroegje gevestigd, dat later keurig verbouwd werd tot het huidige pand, maar met voortzetting van het bedrijf. Mijn broer, die ik hiernaar vroeg, meent zich ook een oud kroegje daar ter plaatse te herinneren.

Dat toentertijd daar een cafeetje was, is ook volkomen logisch. Het was de tijd van de Boterhal in volle glorie, waar in de week een groentemarkt was gevestigd en 's zaterdags de boter- en kaasmarkt. Het was daar dan zo druk, dat de groentemarkt (met nog enige bijartikelen) grotendeels geen plaats meer in het gebouw kon vinden, maar zich tevreden moest stellen met standplaatsen in de openlucht op de Mariaplaats (een hele reeks van de radiowinkel Maigret tot het gebouw van de Steenkolen Handelsvereniging). Uit vrijwel heel de provincie brachten de boeren hun zuivelproducten naar de Boterhal, waar het gonsde van de drukte. De lange reis en de drukke handel maakten de kelen droog. Het manvolk ging dan zijn dorst lessen in de twee cafés in de buurt: „De Laatste Stuiver”, het nog bestaande café naast de bunker van het Gebouw voor K. en W. ¹⁾ en het cafeetje in de Mariastraat.

Vooraf dit laatste was zeer in trek, dank zij de buurman in de Mariastraat, aan de andere kant van de toegangssteeg naar de Boterhal: kruidenier Knottenbelt. Dit was het stamlokaal voor de boerinnen, voor wie in die kruidenierswinkel de hele zaterdagmorgen gratis koffie geschonken werd.

Zoals u ziet, de huidige „Wijde Poort” is dus een rechtstreekse

¹⁾ Heette zo, omdat men daar zijn „laatste stuiver” kon versnoepen aan een borrel vóór men van de stad uit het station bereikte.

voortzetting van het oude kroegje, dat er vroeger was. En wat die naam „De Wijde Poort” betreft, helemaal zeker ben ik er niet van, maar ik meen, dat dit ook de naam was van die steeg tussen Knottenbelt en dat café, de steeg, die de achtertoegang tot de Boterhal vormt. Is dit inderdaad het geval, dan is hiermede wel een gereede oplossing gevonden voor de vraag, waarom deze café-houder zijn perceel aldus noemde.

Het perceel is, blijkens een steen aan de steegzijde van De Wijde Poort, gebouwd door een toen nog jonge architect, die als een van de toenmalige avantgarde werd beschouwd: de heer J. C. de Haas.”

Over de naam van de kunstenaar, die de gevelsteen Bloemfontein en De Wijde Poort heeft gemaakt, verkeren we in het onzekere.

Aangaande de gevelversiering in het pand Korte Jansstraat 23 naast Pays Bas, wist de heer Van Nieuwenhuysen te berichten, dat dit een beeld is van Aurora, godin van de dageraad. Hij schrijft: „Dat dit beeld daar geplaatst werd, was geen toeval. Toen bij de verbreding van de Korte Jansstraat (\pm 1902-'03) dit perceel gebouwd werd, kwam daarin een bloemenwinkel van de eigenaar van kwekerij Aurora, toen gevestigd ter plaatse, waar u thans woont (vandaar de naam Aurorastraat). Later is deze kwekerij verplaatst naar de Adr. v. Ostadelaan, onevenzijde, achteraan.”

De heer J. H. E. Reeskamp wees ons er op, dat de jonge vrouw bloemen in haar handen heeft. Daarmee bestaat er over de bedoeling van deze gevelversiering geen onzekerheid.

Wij zijn de verschillende inzenders dankbaar voor hun aanwijzingen. De heer Van Nieuwenhuysen heeft naar aanleiding van De Wijde Poort een artikeltje geschreven, dat we in het volgende nummer hopen te plaatsen.

Voor ditmaal willen we nog de aandacht vestigen op een andere gevelsteen uit de 20ste eeuw, die door de heer A. Ubaghs werd gefotografeerd. Het is een steen, aangebracht in de top van een huis aan de Bemuurde Weerd Oostzijde. Ook hier gaat het om een vrouw. Zij is gezeten in een voor haar zeker niet alledaagse omgeving: bij een locomotief. In de ene hand heeft ze een hamer, met de andere omklemt zij een rad. Op de achtergrond ontwaart men nog enkele machinerieën en materialen. Dit zou „Vrouwe Technica”, „Vrouwe Industria” of een dergelijk personage kunnen zijn.

Naar de heer Ubaghs vernam, zou in dit huis vroeger gewoond hebben de industrieel Frans Smulders van de machinefabriek aan de Croeselaan. Mogelijk zijn er weer lezers, die ons hierover informatie kunnen geven. de J.

D. E. WENTINK (1867–1939)

Ongetwijfeld zullen vele oudere lezers nog inlichtingen kunnen geven omtrent de architect, die het huis Van Hogendorpstraat 10, hoek Van der Duynstraat, in 1911–1912 heeft laten bouwen, naar de tekeningen van J. C. Wentink, zijn broer. Hij was, voornamelijk in ambtelijke kring, een prominente, welbekende figuur, die rustig zijn weg ging.

Dirk Egbertus Wentink was inspecteur van de Volksgezondheid, afdeling Volkshuisvesting. Hij kwam na de Boerenoorlog met zijn engelse echtgenote ¹⁾ uit Zuid-Afrika naar Nederland en vestigde zich in Schalkwijk, zijn geboorteplaats. In 1902 verhuisde hij naar Utrecht, woonde aanvankelijk in de Weistraat (thans Monseigneur van de Weteringstraat) nr. 95 en later van 30 april 1912 tot 15 februari 1927 in de Van Hogendorpstraat nr. 10. Hij vertrok naar Driebergen ²⁾ en is in Arnhem gestorven.

Wentink was een fors gebouwde man, met een opvallend keurig verzorgd uiterlijk. Zijn frisse gelaatskleur en, in later jaren, grijze puntbaard gaven hem tegelijk iets joviaals en vaderlijks. Hij placht de wethouder voor Openbare Werken en Volkshuisvesting te bezoeken in jacquet en maakte met bedachtzame schreden, op hoofse wijze, zijn entree. Zijn kritiek op bouwplannen gaf hij op vriendelijke en duidelijk beredeneerde wijze. Wat hij zeide berustte steeds op een weloverwogen overtuiging, waaraan hij stevig vasthield. Daarbij stelde hij zijn theorie omtrent een juist, „sociaal-economisch”, gebruik van de bouwgrond voorop. Deze verdedigde hij uitstekend in woord en geschrift. („De Gemeenteraad”, dec. '11, jan. '12, april-mei '12, oktober '12 en „De bouwverordening en het woningvraagstuk”, A. Oosthoek 1915).

Hij bevorderde ééengezinswoningbouw, het oprichten van beneden-

¹⁾ Prof. dr. A. A. J. van Egmond schreef ons: „Het huwelijk was kinderloos. Hij was de zoon van de heer Wentink, destijds dijkgraaf van de Lekdijk-Bovendams, wonende te Schalkwijk. Ik weet een en ander, omdat mijn moeder voor haar huwelijk enige tijd gouvernante is geweest in het huis te Schalkwijk. Toen het huis in de Van Hogendorpstraat gebouwd werd, woonden mijn ouders J. M. Kemperstraat 6 (vanaf 1910). De heer en mevrouw Wentink bezochten hen toen verscheidene keren, zodat ik hen meermalen ontmoet heb.”

²⁾ Te Driebergen vestigde de heer Wentink zich in de Hogesteeg, welk huis hij eveneens Bloemfontein noemde. Maar toen beperkte hij zich tot een eenvoudige naamvermelding in een zandsteenblok. (Mededeling van de heer W. L. van Nieuwenhuysen).